

نقش سگ‌های ولگرد در تعارض با انسان و حیات وحش در محیط شهری و راهکارهای تعدیل آن؛ مطالعه موردی: شهر رباط کریم

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۲۷

کد مقاله: ۶۷۸۱۰

محمد عسگری^۱، محسن جوانمیری پور^۲، مریم عسگری^۳،

وحید اعتماد^۴

چکیده

امروزه زندگی شهری با چالشی جدید به نام حضور سگ‌های ولگرد در محیط‌های شهری مواجه است. هدف از پژوهش حاضر بررسی مهم‌ترین مصادیق تعارض و مهم‌ترین راهکارهای تعدیل تعارض سگ-انسان و سگ-حیات وحش در شهر رباط کریم است. بدین منظور با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند، ۴۰ نفر از افراد دانشگاهی، بخش اجرایی که شامل بهداشت و درمان، دامپزشکی، اداره محیط زیست، شهرداری (واحد خدمات شهری، حمل و نقل، مدیریت پسماند و فضای سبز)، اعضای سازمان‌های مردم نهاد مرتبط با محیط زیست و منابع طبیعی و خبرنگاران محلی انتخاب و با آنها مصاحبه به روش ساختار نیافته صورت گرفت. سپس با استفاده از روش تحلیل محتوی کیفی استقرایی، یافته‌های حاصل از مصاحبه تفسیر و طبقه‌بندی شدند. بدین صورت که با استفاده از روش کدگذاری باز، اولین معانی استخراج شده از مصاحبه‌ها، «مفاهیم»؛ مقوله‌بندی مفاهیم، «کدهای فرعی»؛ و مقوله‌بندی کدهای فرعی، «کدهای اصلی» استخراج شدند. نتایج نشان دادند که در ارتباط با مهم‌ترین مصادیق تعارض و مهم‌ترین راهکارهای تعدیل تعارض سگ-انسان و سگ-حیات وحش در شهر رباط کریم به ترتیب شامل ۳۰ و ۲۴ مفاهیم، ۱۳ و ۱۲ کد فرعی و ۶ و ۷ کد اصلی وجود دارند. همچنین مفاهیم «احتمال گاز گرفتگی و ابتلا به ویروس‌های هاری و تب مالت» و «جمع‌آوری سگ‌ها از سطح شهر»، به ترتیب پر تکرارترین مفاهیم هستند. مهم‌ترین مصادیق تعارض و مهم‌ترین راهکارهای تعدیل تعارض سگ-انسان و سگ-حیات وحش در شهر رباط کریم به ترتیب با ۲۴ و ۱۹ تکرار بیان شده است. با انجام راهکارهایی از قبیل تعامل ادارات ذی‌ربط، احداث کمپ نگهداری از سگ‌های بلاصاحب و اقدامات اجتماعی می‌توان به تعدیل تعارض سگ-انسان و سگ-حیات وحش در شهر رباط کریم کمک شایانی نمود.

واژگان کلیدی: تحلیل محتوای کیفی، تعارض، حیات وحش، سگ، شهر رباط کریم

۱- دانشجوی دکتری علوم زیستی جنگل، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، ایران (نویسنده مسئول)
asgari21@ut.ac.ir

۲- دانش‌آموخته دکتری جنگل، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، ایران

۳- دانشجوی کارشناسی مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، کرج، ایران

۴- دانشیار، گروه جنگلداری و اقتصاد جنگل، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، ایران

سگ با نام علمی *Canis lupus familiaris* زیرگونه‌ی اهلی گرگ‌ها و پستانداری از زیراسته‌ی سگ‌سانان است (گلشن، ۱۳۹۸). خانواده سگ‌سانان شامل ۱۳ جنس و ۳۵ گونه است. جانورشناسان این خانواده را به دو گروه گرگ شکل‌ها (Canini) و روباه شکل‌ها (Vulpini) تقسیم کرده‌اند (ضیایی، ۱۳۸۷). هر کدام از این گروه‌ها خود به گونه‌ها و زیر گونه‌های مختلف تقسیم می‌شوند. سگ‌سانان یکی از اعضای رده پستانداران از راسته گوشتخواران به شمار می‌روند. گرگ‌ها، روباه، شغال‌ها، کابوت‌ها و سگ‌ها خانواده‌ی سگ‌سانان را تشکیل می‌دهند (ضیایی، ۱۳۸۷). همه سگ‌سانان ظاهری شبیه به سگ دارند. آنها دارای بدنی عضلانی، سر دراز، پوزه باریک و کشیده، فک‌هایی به خوبی گسترش یافته و گوش‌های ایستاده و نوک تیز دارند (گلشن، ۱۳۹۸). سگ‌سانان جانوران شکارگر هستند و طعمه‌های خود را از راه دویدن و تعقیب کردن به دست می‌آورند. به همین دلیل بیشتر آنان بدنی سبک، دست‌ها و پاهای بلند و باریک، دم بلند و پر مو و قفسه سینه بزرگ و عمیق به منظور جا دادن شش‌های حجیم و کارآمد دارند (ضیایی، ۱۳۸۷؛ گلشن، ۱۳۹۸).

همواره از سگ‌ها به عنوان نزدیک‌ترین دوست انسان یاد می‌شود. سگ‌ها در جوامع انسانی دارای نقش‌های گوناگونی نظیر نگهبانی- پاسبانی، حفاظت از گله، شکار برای انسان، کشف مواد مخدر در دایره‌ی پلیس جنایی (Horváth و همکاران، ۲۰۱۵)، امداد رسانی و زنده‌یابی در بلایای طبیعی نظیر زلزله (Chomilier و همکاران، ۲۰۰۴)، کمک به معلولین و افرادی که دچار ناتوانی جسمی هستند (Hart و همکاران، ۱۹۸۷)، بارکشی (سگ سورتمه در نواحی سردسیر)، ایفای نقش به عنوان حیوان آزمایشگاهی به عنوان مثال در تست کردن دارو، واکسن و غیره قبل از تزریق به انسان جهت پی بردن به درصد موفقیت دارو یا واکسن تست شده (عسگری، ۱۳۷۱) و پر کردن تنهایی انسان‌ها به عنوان حیوان خانگی (Chaudhary & Srivastava، ۲۰۱۷) هستند. بنابراین سگ‌ها پیوند محکمی با جوامع انسانی در سراسر دنیا دارند.

در طی سال‌های اخیر حضور سگ‌ها در طبیعت و محیط‌های شهری و روستایی به صورت رها و بدون اعمال کنترل بر رفتار آنها، منجر به ایجاد مشکلات و چالش‌هایی برای انسان و حیات وحش شده است (شکل ۱). آمارها نشان می‌دهند که سالانه سگ‌های ولگرد جان ۳۵ هزار انسان را در کره‌ی زمین می‌گیرند (Nayeri و همکاران، ۲۰۲۱). بر اساس اعلام معاون امور مناطق سازمان مدیریت پسماند شهرداری تهران، تعداد سگ‌های ولگرد در استان تهران بیش از ۴۰۰ هزار قلاده است^۱.

شکل ۱- حمله‌ی گروهی سگ‌های ولگرد به گراز در جاده‌ای جنگلی در استان مازندران، سال ۱۴۰۰ (منبع: صفحه‌ی اینستاگرام فعال محیط‌زیست، کاوه مدنی)

بر اساس تعریف، به هرگونه سگی که فارغ از واجد صاحب یا فاقد آن بودن، کنترلی بر رفتار آن وجود نداشته باشد سگ ولگرد^۲ نامیده می‌شود (Vanak and Gompper, 2009) که خود به شش زیرطبقه تقسیم می‌شود (Vanak and Gompper, 2009):

۱. سگ‌های صاحب‌دار؛
۲. سگ‌های ولگرد شهری؛
۳. سگ‌های ولگرد شهرستانی (بین شهری)؛
۴. سگ‌های ولگرد روستایی؛
۵. سگ‌های باز وحشی شده (فرال)؛
۶. سگ‌های وحشی؛

تعارض انسان و سگ و همچنین تعارض حیات وحش و سگ شامل طیف گسترده‌ای از چالش‌ها می‌گردد. Nayeri و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی در بازه‌ی زمانی ۱۸ ساله (۲۰۲۰-۲۰۰۲) به بررسی حمله‌ی سگ‌های ولگرد به حیات وحش در کشور ایران پرداخته است. منبع این اطلاعات، پایگاه‌های رسمی خبری جمهوری اسلامی ایران بوده است. نتایج این تحقیق نشان داده است که در مجموع در بازه‌ی زمانی ۱۸ ساله، ۱۶۰ حمله‌ی سگ‌های ولگرد به حیات وحش گزارش شده است که از این تعداد ۱۴۱ مورد به مرگ منتهی شده و ۱۹ مورد به ایجاد جراحات بسیار شدید ختم شده است. در مجموع سهم گزال ایرانی (*Gazella subgutturosa*) با فراوانی ۴۷ قلاده (۲۹/۴ درصد) یوزپلنگ آسیایی (*Acinonyx jubatus*) با فراوانی ۱۹ قلاده (۱۱/۹ درصد) و سیاهگوش اوراسیایی (*Lynx lynx*) با فراوانی ۱۸ قلاده (۱۱/۲ درصد) به ترتیب سه مورد اول این گزارش را به خود تخصیص دادند. محمدی (۱۳۹۹) در پژوهشی نشان داد که سگ‌های ولگرد تا کنون در انقراض ۱۱ گونه جانوری نقش داشته است. همچنین بیشتر گونه‌های جانوری تهدید شده توسط سگ ولگرد، مربوط به قاره استرالیا و نیز کشورهای آفریقایی و آسیایی است (محمدی، ۱۳۹۹). عدم تغذیه کافی سگ‌های ولگرد ممکن است اثرات منفی بر حیات وحش نظیر شکار و رقابت غذایی را تشدید کند. گرچه خوی وحشی‌گری می‌تواند ارتباطی با گرسنگی جانور نداشته باشد، یعنی در مواقع سیری نیز امکان حمله به دلیل خلق و خوی متوحشانه وجود خواهد داشت (Ritchie و همکاران، ۲۰۱۴).

1 <https://www.tasnimnews.com/>

2 Free-Ranging Dogs

Conrad و همکاران (۲۰۲۱) دریافتند که سگ‌های ولگرد پتانسیل ابتلا به ویروس‌های ایبدمیک^۱ را دارند که این ویروس‌ها می‌توانند علاوه بر سگ‌سانان و گرهبه‌سانان، به دیگر گوشتخواران و حیوانات اهلی نیز سرایت پیدا کند. علاوه بر انتقال بیماری‌های ویروس‌دار نظیر هاری و غیره، سگ‌های ولگرد با حمله به کودکان، بانوان و افراد مسن در خیابان‌ها، پارک‌ها و غیره علاوه بر ایجاد ترس و وحشت عمومی، سبب انتقال بیماری نیز شده و گاهاً حملات گروهی سگ‌های ولگرد و بلاصاحب سبب مرگ شخص می‌شود (عسگری و همکاران، ۱۴۰۰ ب). بارها حضور سگ‌های ولگرد در خیابان‌ها سبب اختلال در نظم عمومی و ایجاد تصادفات رانندگی شده است (شکل ۲). که این نوع حوادث علاوه بر تلف شدن سگ منجر به ایجاد خسارت جانی و اقتصادی به انسان می‌گردد. به طور مثال عسگری و همکاران الف (۱۴۰۰) در تحقیقی به منظور بررسی تلفات جاده‌ای جانوران در کمربندی جنوبی شهر رباط‌کریم دریافتند که بیشترین تلفات جاده‌ای در میان گونه‌های تلف شده در طول بازه‌ی زمانی مطالعه، مربوط به گونه‌ی سگ بوده است.

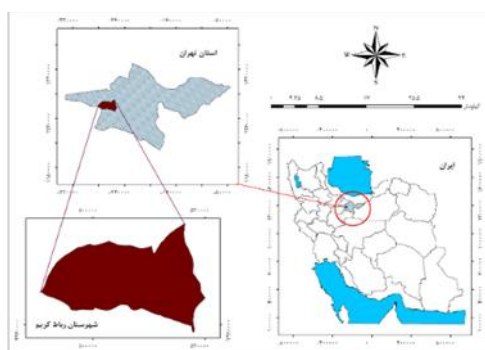
شکل ۲- حضور گله‌های سگ ولگرد در خیابان‌های عمومی و پیاده‌روها در شهر رباط‌کریم

گزارش‌ها نشان می‌دهند که در خارج از کشور، نظیر برخی کشورهای اروپایی و ایالات متحده امریکا راه مقابله با سگ‌های ولگرد و بلاصاحب درخواست از مردم به منظور قبول سرپرستی آنان است. این آگهی درخواست به مدت زمانی معینی نظیر ۲۰ روز اطلاع‌رسانی عمومی می‌شود. در صورتی که شهروندی این درخواست را قبول نکند، سگ با تزریق دارو به خواب ابدی فرو رفته و یا با قرار دادن سگ در اتاق خلاء (دی اکسید کربن)، جانور دچار مرگ به روشی با ترحم یا بدون درد می‌گردد^۲. در برخی از کشورها به سگ‌های بلاصاحب سیانور می‌خورانند. برخی از کشورها مانند مصر نیز سگ‌های بلاصاحب در کشور خویش را به کشورهایمانند کره جنوبی و چین که مصرف‌کننده گوشت سگ هستند، صادر می‌کند^۳. در کشورهای اسلامی که الزام عملی به رعایت احکام دین اسلام و باور قلبی به اخلاق اسلامی وجود دارد، کشتن عمدی موجود زنده با روش ترحم یا غیر ترحم، مصداق فعل حرام قلمداد می‌گردد^۴ و انجام دهنده‌ی این امر، مرتکب گناه شده است (قربانیان، ۱۳۶۰؛ رساله توضیح‌المسائل حضرت آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی (ره)، ۱۳۸۷). امروزه حضور سگ‌های ولگرد برای شهروندان هر شهر به چالشی بزرگ تبدیل شده است. بزرگترین چالش شهروندان یک شهر از جمله‌ی سگ، احتمال ایجاد جراحت و زخم است. از آنجایی که حضور سگ در محیط شهری و روستایی سبب ایجاد تعارضاتی میان سگ‌های ولگرد با حیات وحش و انسان می‌شود، هدف از تحقیق حاضر بررسی این نوع تعارضات در شهر رباط‌کریم و همچنین ارائه راهکارهای تعدیل‌کننده می‌باشد.

۲- مواد و روش‌ها

۲-۱- منطقه مورد مطالعه

منطقه مورد مطالعه، شهر رباط‌کریم یکی از شهرستان‌های استان تهران، با وسعتی معادل ۲۷۵ کیلومتر مربع و با متوسط طول جغرافیایی ۵۱ درجه و ۰۴ دقیقه و متوسط عرض جغرافیایی ۳۵ درجه و ۲۸ دقیقه و ارتفاع متوسط از سطح دریا برابر ۱۰۵۰ متر است. منطقه مورد مطالعه بر اساس اقلیم‌نمای دومارتن گسترش یافته دارای تیپ اقلیم خشک با میانگین بارش سالیانه ۱۴۷/۶ میلی‌متر و متوسط دمای سالیانه ۱۷/۷ درجه سانتی‌گراد است (عسگری و همکاران، ۱۴۰۱).

شکل ۳- نقشه‌ی منطقه‌ی مورد مطالعه

1 Canine distemper virus- Carnivore protoparvovirus 1- Feline immunodeficiency virus- Feline leukemia virus

2 www.tasnimnews.com

3 http://hakimemehr.ir/

۴ مگر در مواردی که حیوان حلال گوشت ضیح می‌شود، یا دستور شکار جانور توسط دولت اسلامی صادر شود و یا حیوانات مودی که به انسان ضرر وارد می‌کنند یا احتمال ضرر دارد، شرع مقدس اجازه‌ی کشتن عمدی جانور را می‌دهد.

بر طبق سرشماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵، جمعیت شهرستان رباطکریم برابر با ۲۹۱۵۱۶ نفر می‌باشد. از این تعداد ۱۴۹۰۷۲ نفر مرد و ۱۴۲۴۴۴ نفر زن می‌باشند. همچنین تعداد ۲۳۱۵۰۱ نفر (مرد و زن) در محیط شهری زندگی می‌کنند و تعداد ۶۰۰۱۴ نفر (مرد و زن) در محیط روستایی ساکن هستند (سایت مرکز آمار ایران^۱، سرشماری نفوس و مسکن، سال ۱۳۹۵).

۲-۲- روش پژوهش

روش جمع‌آوری داده‌ها: به منظور جمع‌آوری داده‌ها، از مصاحبه‌ی باز یا بدون‌ساختار استفاده شد. در این روش، سؤالات استاندارد شده و پاسخ از قبل تعیین شده‌ای وجود ندارد و مصاحبه‌گر درباره‌ی تعدادی از موضوعات از پیش تعیین شده، ذهن پاسخ‌دهنده را به‌طور عمیق کاوش می‌کند (دلاور، ۱۳۸۵). نوع مصاحبه‌ای که پژوهشگر انتخاب می‌کند به اهداف تحقیق و ویژگی‌های اطلاع‌رسانان بستگی دارد (کریمی و نصر، ۱۳۹۱). از آنجایی که در تحقیق حاضر، هدف بررسی تعارض میان سگ‌های ولگرد با انسان و حیات وحش در شهر رباطکریم بوده است، لذا تصمیم گرفته شد تا از طریق آزاد گذاردن اطلاع‌رسانان، بتوان موضوع را از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار داد و پاسخ دهندگان به هر طریقی که می‌خواهند در مورد مهم‌ترین مصادیق تعارض و مهم‌ترین راهکارهای تعدیل تعارض سگ-انسان و سگ-حیات‌وحش در شهر رباطکریم نظر دهند. همچنین لازم به ذکر است که مصاحبه‌ها به صورت انفرادی و حضوری انجام شد و تمام مکالمات با اجازه‌ی اطلاع‌رسانان ضبط و سپس پیاده شدند. تعدادی از مکالمات به صورت حضوری نبوده و از طریق تماس تلفنی و ضبط مکالمه با اجازه‌ی اطلاع‌رسانان پیاده شده است.

روش انتخاب اطلاع‌رسانان: در تحقیق حاضر از روش نمونه‌برداری هدفمند به منظور انتخاب اطلاع‌رسانان استفاده شد. در نمونه‌گیری هدفمند در وهله اول یک لیست از افرادی که دارای ویژگی‌های مورد نظر محققان هستند تهیه می‌شود. در نهایت، با توجه به در دسترس بودن افراد و تمایل به شرکت در مصاحبه از افراد خواسته می‌شود تا در پژوهش شرکت کنند (Sharma, 2017؛ اقنوم و همکاران، ۱۳۹۹). بنابراین، در ابتدا با توجه به سابقه افراد در زمینه تحصیلات دانشگاهی و فعالیت‌های علمی پژوهشی، سابقه اجرایی در بخش بهداشت و درمان، دامپزشکی- اداره محیط زیست- اداره منابع طبیعی- شهرداری (واحدهای خدمات شهری، حمل و نقل، مدیریت پسماند و فضای سبز)، سازمان‌های مردم‌نهاد مرتبط با موضوع محیط زیست و منابع طبیعی و خبرنگاران محلی، لیستی از افراد صاحب نظر تهیه و بر حسب دسترسی به آن‌ها، مصاحبه‌هایی صورت گرفت. مصاحبه در مجموع با ۴۰ نفر از اطلاع‌رسانان مصاحبه شد. شایان ذکر است که مصاحبه تا جایی انجام می‌شود که عملاً دیگر مطلب جدیدی بیان نمی‌گردد و اطلاع‌رسانان صرفاً به تکرار مطالب بیان شده‌ی یکدیگر می‌پردازند، که به این نقطه در مصاحبه، اشباع نظری گویند. جایگاه افراد شرکت‌کننده در مصاحبه‌ها در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- جایگاه اطلاع‌رسانان*

ردیف	جایگاه اطلاع‌رسانان	کد	تعداد
۱	افرادی که دارای تحصیلات دانشگاهی مرتبط با محیط زیست و منابع طبیعی هستند (کد A)	A-1 تا A-10	۱۰
۲	افرادی که دارای سابقه فعالیت در بخش اجرایی (شبکه بهداشت، درمان و دامپزشکی- شهرداری واحد خدمات شهری، حمل و نقل، مدیریت پسماند و فضای سبز)، اداره محیط زیست و اداره منابع طبیعی هستند (کد B)	B-1 تا B-10	۱۰
۳	افرادی که دارای سابقه فعالیت در سازمان‌های مردم‌نهاد ^۲ با محوریت موضوعات محیط‌زیستی هستند (کد C)	C-1 تا C-10	۱۰
۴	خبرنگاران محلی (کد D)	D-1 تا D-10	۱۰

همچنین نتایج حاصل از بررسی مشخصات اطلاع‌رسانان در جدول ۲ بیان شده است.

جدول ۲- نتایج حاصل از بررسی مشخصات اطلاع‌رسانان

ردیف	مشخصات متغیر	توزیع	فراوانی	درصد فراوانی
۱	جنسیت	مرد	۳۰	۷۵
		زن	۱۰	۲۵
۲	سن	۲۰-۳۵ سال	۱۰	۲۵
		۳۶-۵۰ سال	۲۱	۵۲/۵
		بیش از ۶۶ سال	۶	۱۵
۳	وضعیت و سطح تحصیلات	کارشناسی	۳	۷/۵
		کارشناسی ارشد	۱۵	۳۷/۵
		دکتری	۱۵	۳۷/۵
۴	بیان دیدگاه بر اساس	مصاحبه حضوری	۳۶	۹۰
		تماس تلفنی	۴	۱۰

1 www.amar.org.ir

2 NGO; Non-Governmental Organization

تجزیه و تحلیل داده‌ها: در این پژوهش از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شد. تحلیل محتوای کیفی به فراسویی از کلمات یا محتوای عینی متون می‌رود و موضوع‌ها یا الگوهایی را که آشکار یا پنهان هستند آشکار می‌نماید (ایمان و نوشادی، ۱۳۹۰؛ عادل مهربان، ۱۳۹۴). بر اساس رویکرد Mayring در تحلیل محتوای کیفی می‌توان دو روش تحلیل محتوای استقرایی و تحلیل محتوای قیاسی را در نظر گرفت. در تحلیل استقرایی، مفاهیم از داده‌ها استخراج می‌شود، به گونه‌ای که حرکت پژوهش از جزء به کل است و پژوهش‌گران از به کار گرفتن مقوله‌های پیش‌پنداشته می‌پرهیزند؛ اما در تحلیل محتوای قیاسی، ساختار تحلیل بر اساس دانش قبلی و از کل به جزء است (Mayring، ۲۰۰۰). در تحقیق حاضر از روش استقرایی برای تحلیل یافته‌های حاصل از مصاحبه استفاده شد. همچنین به منظور طبقه‌بندی و مقوله‌بندی داده‌ها، از روش کدگذاری باز (Open Coding) استفاده شد. بر طبق این روش ابتدا در مرحله آماده‌سازی، کوچکترین جزء دارای معنا (واحد معنا) مشخص و از محتوا استخراج شد. واحد معنا عبارت است از مجموعه‌هایی از واژگان یا جمله‌ها که بتوان ارتباطی از معانی مشابه و یکسان در آنها یافت و بر اساس این معانی مشابه آنها را تقسیم‌بندی کرد. سپس در مرحله سازماندهی، داده‌های مستخرج از مرحله قبل (مفاهیم) ساده‌سازی و مقوله‌بندی شده و کدهای فرعی حاصل آمد. در نهایت کدهای فرعی هم سطح به طور جداگانه مقوله‌بندی و کدهای اصلی حاصل شد (ایمان و نوشادی، ۱۳۹۰).

۳- نتایج

به طور کلی در این پژوهش، اولین معانی استخراج شده از مصاحبه‌ها، «مفاهیم»؛ مقوله‌بندی مفاهیم، «کدهای فرعی»؛ و مقوله‌بندی کدهای فرعی، «کدهای اصلی»؛ در دو بخش معرفی مصادیق تعارض و راهکارهای تعدیل تعارض ذکر شدند. با توجه به اهمیت بسیار بالای مفاهیم استخراج شده، نتایج حاصل از سطح مفاهیم در کنار مقوله‌های فرعی و اصلی، در جدول‌های ۳ و ۴ ارائه شده‌اند.

جدول ۳- مهم‌ترین مصادیق تعارض سگ- انسان و سگ- حیات وحش در شهر رباط کریم

کد اصلی	کد فرعی	مفاهیم	
انتقال بیماری‌ها و ویروس‌های واگیردار و مشترک از سگ به سایر جانوران	انتقال بیماری‌ها و ویروس‌های واگیردار و مشترک از سگ به سایر جانوران اهلی و وحشی	انتقال بیماری‌ها و ویروس‌های واگیردار و مشترک به سایر سگ‌ها (نظیر سگ گله، سگ نگهبان و غیره) (A4, A5, A8, B2, C1, C5) انتقال بیماری‌ها و ویروس‌های واگیردار و مشترک به سایر جانوران اهلی و وحشی (B1, B5, B9, B10) باقی ماندن لاشه‌های سگ‌های بلاصاحب در محیط‌های شهری و ایجاد آلودگی و معضلات بهداشتی (A1, A10, B4, C1, C2, C6, D2, D7, D9, D10)	۱
	انتقال بیماری‌ها و ویروس‌های واگیردار و مشترک به انسان	انتقال بیماری‌ها و ویروس‌های واگیردار و مشترک به انسان (A7, B2, B4, B9, C1, C3, C5, C10, D6, D8) احتمال گاز گرفتگی و ابتلا به ویروس‌های هاری و تب مالت (A1, A3, A4, A5, A7, A8, A10, B1, B3, B4, B8, B10, C1, C4, C5, C6, C9, C10, D1, D2, D3, D5, D8, D10)	
ظرفیت بالقوه سگ در ایجاد زخم و جراحات وحشت حاصل از آن و ایجاد رابطه‌ی غیر مسالمت‌آمیز انسان با طبیعت	ایجاد ترس و وحشت از سگ و احتمال گاز گرفتگی و جراحات	ایجاد ترس و وحشت عمومی به دلیل حضور سگ در محیط‌های شهری (خیابان‌ها، پارک‌ها، کوچه‌ها و غیره) (A7, A8, A10, B1, B3, B4, B8, B10, C5) ترس از گاز گرفتگی سگ و وحشت به خصوص از ابتلا به ویروس‌های هاری و تب مالت (C1, C3, C5, C9, C10, D2, D6, D8) ایجاد زخم و جراحات شدید حاصل از حمله سگ به انسان (A2, A4, A5, A6, B6, B7, B9, B10, C8)	۲
	صرف انرژی و زمان خیلی زیاد حاصل از ترسیدن از سگ	دور کردن مسیر حرکت و مقصد (مدرسه، منزل و غیره) به دلیل ترس از سگ و صرف انرژی و زمان بیش از مقدار لازم (C1, C4, C5)	
	از بین رفتن هم‌زیستی مسالمت‌آمیز انسان با طبیعت	بر هم زدن هم‌زیستی مسالمت‌آمیز انسان با طبیعت و محیط پیرامون (A1, A3, A8, C1, D1, D10)	
هم‌زیستی مسالمت‌آمیز شهروندان جامعه	صلب آرامش و امنیت روانی شهروندان جامعه	صلب آرامش و امنیت روانی افراد جامعه به دلیل حضور سگ در محیط‌های شهری (B2, B3, B7, C1, C4, C5, D4, D5, D9) ایجاد آلودگی‌های صوتی با پارس کردن‌های گله‌های سگ، مخصوصاً در هنگام شب (A1, A8, C3, C4)	۳
	بر هم زدن نظم شهری و وقوع تصادفات و مشکلات ترافیکی	پخش و جابجایی زباله‌های شهری (B5, B6, B7, B9, D1, D2) بر هم زدن زیبایی بصری شهر با حضور سگ‌های ولگرد (C1, C5) اخلال سگ در نظم شهری با عبور از خیابان، کوچه، پارک و غیره (A5, A9, B5, B10, C8, D1) ایجاد مشکلات ترافیکی در سطح شهر (A7, B1, B2, B8, C2)	

		تشکیل گله‌های سگ در مجاورت قصابی‌ها، کشتارگاه‌های مرغ و گوسفند، جگرکی‌ها در سطح شهر (C1)
	وقوع تصادفات و تلفات جاده‌ای	وقوع تصادفات و تلفات جاده‌ای (A7, C1)
اختلاط ژنی و جدا شدن سگ از گله یا از نگهداری به دلیل جفت‌گیری با سگ ولگرد	اختلاط ژنی و ایجاد جانور دورگه	تشکیل جانوران دورگه (حاصل از آمیزش سگ و گرگ که گرگاس یا سگ گرگ نامیده می‌شود و خوی بسیار وحشی دارد) (A2, A4, A5)
	خارج کردن همیشگی سگ گله از گله یا سگ نگهداری از محیطی که نگهداری می‌کند به بهانه‌ی جفت‌گیری و آمیزش جنسی (C1, D1)	خارج کردن همیشگی سگ گله از گله یا سگ نگهداری از محیطی که نگهداری می‌کند به بهانه‌ی جفت‌گیری و آمیزش جنسی
آسیب‌پذیری جمعیت‌ها، الگوی غذایی، زیستگاه و کاهش امنیت حیات وحش	آسیب‌پذیری جمعیت‌های حیات وحش	افزایش خطر انقراض گونه‌های جانوری (A1, A2, A3, A6)
		افزایش آسیب‌پذیری تنوع زیستی (A2, A3)
		آسیب به جمعیت‌های حیات وحش شهر رباط کریم با کشتن گرگ، کفتار، روباه قرمز، روباه شنی، مار، خرگوش و شغال، خزندگان، پرندگان (A1, A2, C1, C2, V4, D1)
	اخلال در الگوی غذایی و زیستگاهی حیات وحش	تغذیه از توله‌های سایر جانوران و جلوگیری از تجدید نسل (A2, A9)
		از بین بردن و گاه‌تغذیه از تخم‌های خزندگان و پرندگان (A2)
		بر هم زدن زنجیره‌ها و شبکه‌های غذایی (A2, A3, C1)
		ایجاد رقابت غذایی با سایر گوشتخوارانی که در محیط‌های روستایی و شهری رباط کریم زیستگاه دارند. (A2, A7, C1, C5)
کاهش امنیت حیات وحش و زیستگاه‌هایشان	بر هم زدن و اشغال قلمرو، آشیان اکولوژیک، لانه و محل زیست سایر جانوران وحشی که زیستگاه دارند. (A1, A2, A3, C1)	
	افزایش سطح اضطراب سایر جانوران (C1, D1, D5)	
		کاهش امنیت زیستگاه‌های طبیعی (A2, C4)

جدول ۴- مهم‌ترین راهکارهای تعدیل تعارض سگ-انسان و سگ-حیات وحش در شهر رباط کریم

کد اصلی	کد فرعی	مفاهیم
نزدیک نشدن به سگ و تلاش در راستای عدم تشکیل گله سگ	نزدیک نشدن و عدم دلسوزی نسبت به سگ‌های ولگرد	عدم نزدیکی به سگ‌های ولگرد (A1, A9, B4, C5, D3)
	تلاش در جهت از بین بردن اجماع سگ‌های ولگرد	عدم تغذیه سگ‌های ولگرد از روی حس ترحم (C6, C8 D6, D10)
همکاری ادارت درون شهرستانی، تخصیص بودجه استانی و فراهم بودن تمام امکانات و وسائل لازم	همکاری ادارت درون شهرستانی و سازمان‌های بالادستی به همراه تخصیص بودجه به منظور تاسیس کمپ نگهداری از سگ‌ها	تلاش در جهت از بین بردن قصابی‌ها، کشتارگاه‌های مرغ و گوسفند و جگرکی‌ها (C1)
		ایجاد شبکه‌ی همکاری میان شهرداری، اداره بهداشت و درمان، اداره دامپزشکی و اداره محیط زیست در سطح شهرستان (B1, B2, B3, B5, B6, B7, B8, B10, C1, C4, D1, D2, D4, D5, D8, D10)
		تشکیل کمیته محیط‌زیست و منابع طبیعی فرمانداری شهرستان (C1, C2, C3, C6)
	آماده بودن ادارات و سازمان‌های ذی‌ربط و فراهم بودن تمام امکانات و وسائل لازم	تخصیص بودجه و اعتبارات به شهرداری‌ها به منظور تاسیس کمپ نگهداری سگ‌های بلاصاحب خیابانی (B3, B4, C1, C3, C5, C10)
		تاسیس کمپ نگهداری سگ‌های بلاصاحب خیابانی در محیط‌های خارج از شهر (A2, B4, B6, C1, C4, D1)
		جمع‌آوری سگ‌ها از سطح شهر (A1, A7, A8, A10, B1, B2, B3, B9, C1, C2, C3, C4, C5, C9, C10, D1, D2, D4, D9)
		تزریق واکسن‌های لازم به سگ‌های جمع‌آوری شده (C2, C6, C8, D3, D8)
	فراهم بودن نیروی انسانی، دامپزشک و امکاناتی نظیر لوله‌کشی آب در کمپ‌ها (B7)	
	به کارگیری نیروی انسانی کاربرد و توجیه جمع‌آوری سگ‌ها و همچنین در کمپ نگهداری از سگ‌ها (B4, B6, C5, D10)	
	آماده باش بودن واحدهای بهداشتی-درمانی و فراهم بودن واکسن‌های مورد نیاز جهت مراجعه افرادی که دچار گازگرفتگی سگ شده‌اند. (C1, C2, C4, C5)	

۳	مبارزه با باند فساد در شهرداری‌ها (C1, C5, D1, D3, D7)	مبارزه با باند فساد در شهرداری‌ها فساد و متخلفان
	برخورد قانونی و قضایی با افراد حیوان آزار (C1, D1)	برخورد قانونی و قضایی با افراد حیوان آزار
۴	سامان‌دهی مراکز دپوی زباله (A9, B1, C1, C4, C5, D1) تخصیص فضایی برای دفن لاشه‌های سگ و سایر جانوران مرده از سطح شهر (C1, D3) مکانیزه کردن سیستم جمع‌آوری زباله از سطح شهر (A6, A8, C1, B2, B5, C2, C5, C6, C9, D8)	مکانیزه کردن سیستم جمع‌آوری زباله و سامان‌دهی مراکز دپوی زباله
	ارتقا و بروز رسانی مدیریت شهری (D1, D2, D8)	ارتقا و بروز رسانی مدیریت پسماند شهری
۵	بالا بردن حساسیت جامعه نسبت به مسائل محیط‌زیست با استفاده از ظرفیت شبکه‌های استانی (C1, C2, C5, D1) تلاش در راستای توسعه فرهنگ محیط زیستی (C1, C3) تلاش در راستای آگاهی بخشی عمومی نسبت به محیط زیست (C1, C3, C4, C5)	تلاش در راستای توسعه فرهنگ محیط زیست در جامعه با استفاده از ظرفیت سازمان‌های غیر دولتی
	استفاده از ظرفیت سازمان‌های مردم نهاد، هلال احمر و سایر انجمن‌های غیر دولتی (C1, C2, C4, C5, C10)	استفاده از ظرفیت سازمان‌های مردم نهاد، هلال احمر و سایر انجمن‌های غیر دولتی
۶	پایبندی به اصول اخلاق اسلامی- انسانی و همچنین احکام اسلامی در هنگام برخورد با سگ‌های ولگرد و بلاصاحب (A1, C1, C4)	پایبندی به مبانی اخلاق و احکام اسلامی در برخورد با سگ‌های ولگرد
۷	همکاری بیمه‌های خودرو با افرادی که دچار تصادف جاده‌ای با سگ شده‌اند جهت پرداخت غرامت اقتصادی (A6, A7)	همکاری بیمه‌های خودرو با افرادی که با سگ‌های ولگرد تصادف کرده‌اند

با توجه به جدول‌های ۳ و ۴، شکل ۴ نشانگر تعداد کدهای اصلی، کدهای فرعی و مفاهیم مرتبط با مهم‌ترین مصادیق تعارض و مهم‌ترین راهکارهای تعدیل تعارض سگ- انسان و سگ- حیات‌وحش در شهر رباط‌کریم است. همچنین مفاهیم «احتمال‌گاز گرفتگی و ابتلا به ویروس‌های هاری و تب مالت» و «جمع‌آوری سگ‌ها از سطح شهر»، به ترتیب پر تکرارترین مفاهیم و مهم‌ترین مصادیق تعارض و مهم‌ترین راهکارهای تعدیل تعارض سگ- انسان و سگ- حیات‌وحش در شهر رباط‌کریم به ترتیب با ۲۴ و ۱۹ تکرار بیان شده است.

شکل ۴- تعداد کدهای اصلی، کدهای فرعی و مفاهیم مرتبط با مهم‌ترین مصادیق تعارض و مهم‌ترین راهکارهای تعدیل تعارض سگ- انسان و سگ- حیات‌وحش در شهر رباط‌کریم

۴- بحث و نتیجه‌گیری

پر واضح است که امروزه زندگی شهری و مخصوصاً زندگی در شهرهایی با جمعیت زیاد، با چالشی جدید به نام حضور سگ‌های ولگرد در محیط‌های شهری مواجه شده است. این امر نیازمند انتخاب راهکاری مناسب به منظور مقابله با آن است. بر طبق اصول و پروتکل‌های بهداشتی، سگ‌ها می‌توانند عامل انتقال ۸۰ بیماری و ویروس اپیدمیک به هم نوع خود، انسان و جانوران اهلی و وحشی باشند که خطرناک‌ترین آنان هاری و تب مالت است (Conrad و همکاران، ۲۰۲۱). از دیگر بیماری‌های

احشایی می‌توان سالک، گال، کیست و انواع فارچها و بیماری‌های انگلی را نیز به حساب آورد. هاری از طریق گارگرفتنگی و ورود بزاق آلوده به ویروس به بدن سایر موجودات زنده منتقل می‌شود. علاوه بر این مورد، سگ‌ها به دلیل گرسنگی یا از روی خوی توحشی که دارند، در صورت تشکیل گله که گاهاً تعداد سگ‌های موجود در گله بیش از ۱۰ قلاده می‌گردد، به کودکان، زنان و افراد مسن حمله‌ور شده که این اقدام می‌تواند افراد مذکور را به شدت زخمی کند و جراحات زیادی را بر بدن آنان به وجود آورد. در صورت وجود زخم‌ها و جراحات عمیق حاصل از حمله‌ور شدن سگ‌ها، چه بسا این حمله به قیمت جان افراد نیز تمام می‌شود. متأسفانه گزارش‌های بسیاری درخصوص گاز گرفتگی و ایجاد جراحات عمیق و انتقال بیماری هاری به انسان از سوی شبکه بهداشت و درمان شهرستان رباط‌کریم وجود دارد. هر هفته بالغ بر ۵ مورد گاز گرفتگی و امکان ابتلا به هاری و تب مالت مشاهده می‌شود که در روزهای ۰ و ۷ یعنی روز وقوع گازگرفتگی و دقیقاً یک هفته پس از حادثه، در دو نوبت واکسن هاری به مجروحین حمله‌ی سگ تزریق می‌شود. پس از ۳۰ روز نیز، واکسن مکمل به افراد تزریق می‌شود.

وجود لاشه‌ی سگ در سطح شهر که به دلیل ابتلا به بیماری، مرگ طبیعی، تصادفات جاده‌ای و یا غیره از بین رفته‌اند، ایجاد آلودگی کرده و برای شهروندان معضلاتی بهداشتی به وجود می‌آورد. در هنگامی که سگ زنده است نیز با حمله‌ور شدن به انسان‌ها، پارس کردن، دنبال کردن مردم، جابجایی زباله‌ها از سطح شهر که به راحتی سگ‌ها قادر هستند تا کیسه‌های زباله را از باکس‌های زباله خارج کنند، می‌تواند باعث ایجاد آلودگی و پراکندگی آلودگی در سطح شهر شوند. گاهی سگ اقدامی به ضرر شهروندان انجام نمی‌دهد اما احتمال حمله باعث صلب آرامش و امنیت روانی شهروندان شده به صورتی که گاهاً به دلیل حضور سگ در یک کوچه، بالای پل هوایی، مسیر پیاده‌رو و غیره، به دلیل ترس از سگ و وقوع اتفاقی ناخوشایند، سبب می‌شود که شهروند مسیر خود به سمت مقصد را تغییر و چه بسا افزایش دهد. این امر موجب اتلاف زمان، انرژی و آرامش روانی خواهد شد.

مطابق قانون، جمع‌آوری سگ‌های ولگرد در حیطه وظایف شهرداری‌ها است و به استناد بند ۱۵ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها، "جلوگیری از شیوع امراض ساریه انسانی و حیوانی و اعلام این گونه بیماری‌ها به وزارت بهداشت و موسسات بهداشتی و دامپزشکی و شهرداری‌های مجاور هنگام بروز آنها و دور نگاهداشتن بیماران مبتلاء به امراض ساریه و جمع‌آوری حیوانات بلاصاحب و دفع حیوانات مریض و مضر و ولگرد و ممانعت از چرا و گردش چارپایان و احشام در شهر و دفع و اتلاف حشرات" از وظایف این نهاد است. انتظار می‌رود که شهرداری‌ها با اتکا به مسائل علمی در بحث اجرا ورود پیدا کنند. ابزار ایجاد جمع‌آوری سگ‌ها از سطح شهر، استفاده از سیستمی به روز به منظور جمع‌آوری زباله، به روز رسانی مکان دپوی زباله و مسقف کردن باکس‌های زباله است به طوریکه جانورانی مانند سگ و گربه دیگر نتوانند زباله را از باکس خارج کنند. در غیر این صورت طبق مفهوم «پخش و جابجایی زباله در سطح شهر» ه وقوع خواهد پیوست. حضور سگ در سطح اماکن شهر، زیبایی بصری شهر را نیز تحت‌الشعاع قرار خواهد داد. حضور سگ در جاده‌ها، بزرگ‌راه‌ها و کمربندی‌های سطح شهر می‌تواند بار ترافیکی ایجاد کند و چه بسا موجب پدید آمدن تلفات جاده‌ای شود که در این موارد خسارت اقتصادی به خودرو اصابت‌کننده وارد می‌شود. از آمیزش سگ با گرگ جانوری به نام گرگاس یا سگ گرگ به وجود می‌آید که خوی وحشی‌گری آن به مراتب از گرگ نیز بالاتر است. حضور سگ گرگ در اماکن شهری می‌تواند موجب پدید مشکلات بسیاری شود. علاوه بر آن حضور گله‌های سگ در سطح محیط‌های شهری و روستایی گاهاً سبب می‌شود تا سگ گله از گله یا سگ نگهبانی از وضعیت نگهبانی خارج شده و به منظور جفت‌گیری به گله‌ی سگ‌ها اضافه شود که این امر موجب خسارت اقتصادی به چوپان و صاحب سگ نگهبان می‌شود.

به طور کلی سگ‌های بلاصاحب علاوه بر انسان، برای حیات‌وحش نیز تعارض ایجاد می‌کنند. در شهر رباط‌کریم که دارای بوم‌سازگان‌های صحرائی- بیابانی است، جانورانی نظیر روباه قرمز (*Vulpes vulpes*)، روباه شنی (*Vulpes rueppellii*)، شغال (*Canis aureus*)، بزمرجه بیابانی (*Varanus griseus*)، کفتار راه راه (*Hyaena hyaena*) و گرگ (*Canis lupus*) زیستگاه دارند. گله‌های سگ به این جانوران حمله‌ور شده که سبب کشتن آنان می‌شوند و گاهاً سگ‌ها از این جانداران تغذیه می‌کنند. این امر سبب اختلال در زنجیره‌ها و شبکه‌های غذایی در بوم‌سازگان صحرائی می‌گردد. همچنین این امر سبب آسیب‌پذیری تنوع زیستی و احتمال انقراض جانور در صورت شکار شدن با فراوانی بالا و همچنین عدم امکان تجدید نسل با از بین رفتن توله‌ها و یا از بین رفتن تخم‌های خزندگان و پرندگان می‌شود. علاوه بر آن، به دلیل محدود بودن منابع غذایی در سطح شهر و روستا، رقابت غذایی پدید می‌آید که به دلیل فراوانی بسیار زیاد سگ در محیط‌های شهری و روستایی، برنده‌ی این رقابت غذایی سگ‌ها هستند. علاوه بر رقابت غذایی، لانه، آشیان اکولوژیک و قلمرو جانوران نیز تحت تأثیر حضور سگ در زیستگاه آنان قرار می‌گیرد که این موضوع سبب افزایش میزان اضطراب در جانور، کشته شدن توله‌هایی که در لانه هستند و کاهش امنیت زیستگاه می‌گردد.

با انجام راهکارهایی می‌توان به تعدیل تعارض سگ- انسان و سگ- حیات‌وحش در شهر رباط‌کریم کمک شایانی نمود. قطعاً احساسی رفتار نکردن و عدم تغذیه سگ‌ها توسط شهروندان دوستدار محیط زیست اقدامی بسیار درست قلمداد می‌گردد چرا که با تغذیه سگ‌های ولگرد گرسنه، امکان حمله‌ور شدن سگ به انسان و حیات‌وحش به دلیل وجود خوی وحشی‌گری در سگ‌ها کم‌آبان به قوت خود باقی است (محمدی، ۱۳۹۹). با وجود نص قانون که وظیفه‌ی جمع‌آوری سگ‌های بلاصاحب را به شهرداری‌ها محول کرده است، پر واضح است که انجام این اقدام نیازمند هماهنگی‌های لازم در سطح مدیریت شهرستان است. لازم است ارگان‌های مربوطه که شامل فرمانداری، شهرداری‌ها، اداره بهداشت و درمان، اداره دامپزشکی و اداره محیط زیست

می‌باشند با هم همکاری سازنده داشته باشند. مهم‌ترین اقدام فرمانداری شهرستان ایچاد پیوند همکاری میان سازمان‌ها و ادارات ذی‌ربط و دریافت بودجه‌ی لازم از استانداری و وزارت کشور جهت احداث و تخصیص امکانات مورد نیاز در کمپ نگهداری از سگ‌های بلاصاحب است.

به منظور احداث کمپ نگهداری از سگ‌های بلاصاحب، به شرط فراهم بودن اعتبارات لازم، وجود واکسن‌های مورد نیاز، سیستم لوله‌کشی آب، داشتن نیروی انسانی کاربرد، حضور دامپزشک، حضور مستخدم به منظور تمیز کردن روزانه‌ی کمپ بسیار لازم و ضروری است. به طور کلی با در نظر گرفتن فعالیت شهرداری‌ها به منظور جمع‌آوری سگ‌ها و همچنین کمپ‌های احداث شده در سطح استان تهران به نظر می‌رسد که هزینه‌ی جمع‌آوری و رهاسازی پس از انجام اقدامات لازم، به ازای هر سگ مبلغ ۳۰۰ هزار تومان باشد. همچنین هزینه‌ی انجام واکسیناسیون، انگل‌زدایی، غربال‌گری، جداسازی سگ‌های سالم از بیمار، پلاک‌کوبی سلامت سگ، به ازای هر سگ نیازمند مبلغ ۱/۵۰۰/۰۰ هزار تومان باشد. همچنین مبلغ شست و شوی روزانه سگ‌ها به همراه هزینه‌ی آب و غذا، روزانه ۷۰ هزار تومان به ازای هر سگ است. همان‌طور که مشخص است به دلیل فراوانی زیاد سگ در سطح شهر و محدود بودن بودجه‌ی شهرداری، تخصیص اعتبارات بر ادامه‌ی روند کاری بسیار تاثیرگذار است به طوری که بسیاری از کمپ‌ها صرفاً به دلیل عدم تامین اعتبارات لازم بسته شدند و سگ‌ها مجدد به درون شهر و روستا راه پیدا کردند. بنابراین ایجاد همکاری و تخصیص اعتبارات ویژه، مهم‌ترین اقدام لازم در این خصوص می‌باشد.

مبارزه با باندهای فساد در بحث جمع‌آوری سگ‌ها از سوی شهرداری، بسیار لازم است. گاه‌ها واحد خدمات شهری شهرداری‌ها با سامانه ۱۳۷ یا با استفاده از راه‌های دیگر اقدام به جمع‌آوری سگ‌های بلاصاحب از شهرها کرده، که به دلیل عدم تامین بودجه کاری یا وجود فساد سیستماتیک، سگ‌ها به شهری دیگر برده می‌شوند و شبانه در محله‌ای خلوت رهاسازی می‌شوند به طوری که گاه‌ها تا حدود ۳۵۰ سگ در یک محله آزادسازی می‌شود. این اقدامات رابطه مستقیمی با افزایش تعارض سگ با انسان و حیات‌وحش دارد. با توجه به تجارب جهانی و تجارب سایر شهرهای کشور، به نظر می‌رسد که اخلاقی‌ترین و در عین حال کارآمدترین راه به منظور تعدیل تعارض سگ‌های بلاصاحب با انسان و حیات‌وحش، عقیم‌سازی آنان با رعایت پروتکل‌های بهداشتی و علمی باشد (عسگری و همکاران، ۱۴۰۰ ب). از این رو عقیم‌سازی سگ‌های بلاصاحب به شهرداری شهر رباط‌کریم پیشنهاد می‌گردد. در چنین شرایطی استفاده از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد، تشکل‌ها و انجمن‌های مردمی (غیر دولتی)، استفاده از ظرفیت خیرین به منظور آگاهی‌رسانی بیش از پیش به مردم و فراهم نمودن بخشی از بودجه مورد نیاز، پیشنهاد می‌گردد. همچنین پیشنهاد می‌گردد تا با تسهیل‌گری شوراهای اسلامی شهر و روستا، علاوه بر آگاهی‌بخشی، از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد و دیگر تشکل‌ها و انجمن‌های مردمی در راستای هدف عقیم‌سازی بهداشتی و علمی سگ‌های بلاصاحب استفاده شود.

سپاسگزاری

نویسندگان این پژوهش بر خود لازم می‌دانند تا از همکاری صمیمانه مجموعه فرمانداری، شهرداری، ادارات منابع طبیعی، محیط زیست، بهداشت و درمان و دامپزشکی شهر رباط‌کریم تشکر نمایند. همچنین از اعضای محترم انجمن اندیشمندان جوان چیستا که همواره حامی محیط زیست، منابع طبیعی و حیات‌وحش هستند نیز کمال تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

منابع

۱. اقنوم، م.، عسگری، م.، و بیرانوند، الف.، و عواطفی همت، م.، اعتماد، و.، ۱۳۹۹. نقاط قوت و ضعف طرح‌های جنگلداری در جنگل‌های شمال ایران، همایش ملی چشم‌انداز جنگل‌های کشور؛ تحول مدیریت، کرج <https://civilica.com/doc/1131243>
۲. ایمان، م. و نوشادی، م.، ۱۳۹۰. تحلیل محتوای کیفی، مجله پژوهش، دوره ۳، شماره ۲، صفحات ۴۴-۱۵.
۳. دلاور، ع.، ۱۳۸۳. مبانی نظری و عملی پژوهش، انتشارات رشد.
۴. رساله توضیح‌المسائل حضرت آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی (ره)، نشر هاتف، چاپ چهارم، ۱۳۸۷، ۴۶۳ صفحه.
۵. ضیایی، ه.، ۱۳۸۷. راهنمای صحرائی پستانداران ایران، انتشارات کانون آشنایی با حیات‌وحش، چاپ دوم، ۴۲۴ ص.
۶. عادل‌مهربان، م.، ۱۳۹۴. مروری بر تحلیل محتوای کیفی و کاربرد آن در پژوهش، انتشارات دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی اصفهان، ۱۴۸ صفحه.
۷. عسگری، س.، ۱۳۷۱. بررسی روند ترمیم ضایعات پری اپیکال متعاقب جراحی پری‌اپیکال بدون کورتاژ، رساله دکتری در رشته اندودانتیکس (ترمیم ریشه دندان)، دانشکده دندان‌پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد.
۸. عسگری، م.، عبدی، الف. و عزیزاده شعبانی، الف.، ۱۴۰۰. الف. بررسی تلفات جاده‌ای جانوران در حومه شهر (مطالعه موردی: کمربندی جنوبی شهر رباط‌کریم)، فصلنامه علمی محیط زیست جانوری، سال ۱۳، شماره ۱، ص ۲۶-۱۸.
۹. عسگری، م.، جوانمیری‌پور، م.، میرمعینی، س.ر. و اعتماد، و.، ۱۴۰۰ ب. بررسی تعارض انسان و حیات‌وحش در محیط‌های روستایی و شهری شهرستان رباط‌کریم، فصلنامه علمی پژوهشی محیط‌زیست جانوری، دوره ۱۳، شماره ۴، ص ۴۴-۳۵.

۱۰. عسگری، م، جوانمیری پور، م، اعتماد، و. و عسگری، م، ۱۴۰۱. بررسی روش‌های مدیریت سنتی تامین آب در مناطق خشک و نیمه‌خشک مرکزی ایران؛ مطالعه‌ی موردی: شهر رباط کریم، فصلنامه علمی مطالعات محیط زیست، منابع طبیعی و توسعه پایدار، سال ۶، شماره ۱ (پیاپی: ۱۹)، بهار ۱۴۰۱، ۱۴ صفحه.
۱۱. قربانیان، ر، ۱۳۶۰. رساله‌ی آموزشی - منتخبی از توضیح المسائل و استفتائات حضرت امام خمینی (ره)، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ اول، ۱۱۶ صفحه.
۱۲. کریمی، ص. و نصر، ر، ۱۳۹۱. روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌های مصاحبه. عیار پژوهش در علوم انسانی، سال چهارم، شماره ۱، پیاپی ۷، صفحات ۹۴-۷۱.
۱۳. گلشن، ع، ۱۳۹۸. پستانداران ایران جلد سوم؛ خرس‌ها و دیگر گوشتخواران، انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، چاپ اول، ۲۲۶ صفحه.
۱۴. محمدی، ع، ۱۳۹۹. تاثیر سگ‌های ولگرد بر سلامتی انسان و محیط زیست، اولین همایش ملی کشاورزی و سلامت، ۱۳ اسفند ۱۳۹۹، دانشگاه جیرفت.
15. Chaudhary, Sh. & Srivastava, S.K., 2017. Own a Pet – Stay well and happy: an exploratory study, *Indian Journal of Mental Health* 4(4):391.
16. Conrad, J., Norman, J., Rodriguez, A., Dennis, P., Arguedas, R., Jimenez, C., Hope, J., Yabsley, M., Hernandez, S. 2021. Demographic and Pathogens of Domestic, Free-Roaming Pets and Implications for Wild Carnivores and Human Health in the San Luis Region of Costa Rica, *Journal of veterinary sciences*, 8 (65): 1-14.
17. Hart, L., Hart, B., Bergin, B.L., 1987. Socializing Effects of Service Dogs for People with Disabilities, *Anthrozoos A Multidisciplinary Journal of The Interactions of People & Animals* 1(1):41-44.
18. Horváth, O., 2015. Police dogs – servicing the security, 3th International Conference of PhD Students and Young Researchers - SECURITY AS THE PURPOSE OF LAWAt: Vilnius, Lithuania, April 2015.
19. Chomilier, B., Esfandiari, H., Lawry-White, S., Pelly, M., González Romero, E., Söderman, Th., 2004. Operations Review of the Red Cross Red Crescent Movement Response to the Earthquake in Bam, Iran, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies and the Iranian Red Crescent Society
20. Mayring, Ph., 2000. Qualitative Content Analysis. *Forum Qualitative Social Research*. Vol. 1, No.2, P, 10.
21. Nayeri, D., Mohammadi, A., Qashqaei, A.T., Vanak, A.T., 2021. Free-ranging dogs as a potential threat to Iranian mammals, *Journal of Oryx*, October 2021.
22. Ritchie, E.G., Dickman, C.R., Letnic, M. & Vanak, A.T., 2014. Dogs as predators and trophic regulators. In *Free-ranging Dogs and Wildlife Conservation* (ed. M.E. Gompper), pp. 55–68. Oxford University Press, Oxford, UK.
23. Sharma, G., 2017. Pros and cons of different sampling techniques. *International journal of applied research*, 3(7), pp.749-752.
24. Vanak, A. T., & Gompper, M. E., 2009. Dietary niche separation between sympatric free-ranging domestic dogs and Indian foxes in central India. *Journal of Mammalogy*, 90(5), 1058-1065.

The function of stray dogs in the conflict with humans and wildlife in the urban environment and its adjustment solutions (case study: Robat Karim city)

Mohammad Asgari^{1*}, Mohsen Javanmiri Pour², Maryam Asgari³, Vahid Etemad⁴

1- Ph.D. Student of Forest Biological Sciences, University of Tehran, Faculty of Natural Resources, , Karaj, I.R. Iran*

2- Ph.D. Graduated, Faculty of Natural Resources, University of Tehran, Karaj, I.R. Iran

3- B.C. Student of Counselling, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, I.R. Iran

4- Associate Prof., Faculty of Natural Resources, University of Tehran, Karaj, I.R. Iran

Abstract

Today, urban life is an encounter with a new challenge named the presence of stray dogs in urban environments. The current research aims to study the most examples of conflict and the main strategies to moderate dog-human and dog-wildlife conflicts in Robat Karim city. For this purpose, employing the purposeful sampling method, 40 people from academics, the executive department including health and treatment, veterinary medicine, environment administration, municipality (municipal services unit, transportation, waste management, and green spaces), and non-governmental organizations members involved with the environment and natural resources, local journalists were selected and interviewed in an unstructured manner. Then, operating inductive qualitative content analysis, the findings from the interview were interpreted and classified. By the open coding method, the first meanings obtained from the interviews, "concepts"; categorization of visions, "sub-codes"; and categorization of sub-codes, "main codes" were extracted. The results showed that there are 30 and 24 concepts, 13 and 12 sub-codes, and 6 and 7 chief codes in connection with the most influential instances of conflict and the most noteworthy solutions for dog-human and dog-wildlife conflict adjustment in Robat Karim. Furthermore, the concepts of "possibility of being bitten and contracting rabies and Malt fever" and "collecting dogs from the city" are the most repeated, respectively. The significant instances of conflict and the most strategies for adjusting dog-human and dog-wildlife conflict are stated with 24 and 19 repetitions, respectively. It is possible to help moderate dog-human and dog-wildlife conflicts by accomplishing solutions such as the cooperation of relevant institutions, building a camp to keep stray dogs, and social measures in Robat Karim.

Keywords: Qualitative Content Analysis, Conflict, Wildlife, Dog, Rabat Karim

